

демонструючи розуміння ієрархічної структурованості цієї системи. Засвоений студентами інформаційно-педагогічний тезаурус у сфері співацького навчання дозволяє їм не лише позитивно складати екзаменаційні сесії, але й активно брати участь у студентській науковій діяльності інститутів мистецтв педагогічних університетів: виступати із науковими доповідями на пленарних та секційних засіданнях конференцій НТТСМ, круглих столах тощо, публікувати наукові статті, перемагати на студентських олімпіадах та конкурсах.

Доречно підкреслити, що студенти цього рівня не просто справляються із творчими завданнями щодо імпровізації, а й демонструють здатність і сформовані вміння у царині мистецтва імпровізації та композиторської техніки, тонко відчуючи особливості різних жанрів українського музичного фольклору. Вони демонструють сформовані вміння у сфері самостійної інтерпретаційної діяльності під час концертного виконання зразків вокально-хорового мистецтва. Під час занять з «Хорового диригування», «Хорового класу», спостерігається бажання і здатність студентів до цілеспрямованої, усвідомленої трансформації національних співацьких традицій.

Література

1. Кузьмина Н.В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования / Н.В. Кузьмина. – М.: ИЦПКПС, 2001. – 144 с.
2. Психологические тесты в 2-х т. / под ред. А.Карелина. – М.: ВЛАДОС, 2003. – Т. 1. – 312 с.

УДК 378.147.016

Лі Сянчжень

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

У статті розкриті особливості методики підготовки майбутніх учителів музики до вокально-хорової роботи зі школярами. Виокремленні основні принципи музичного навчання, а також педагогічні умови формування підготовленості студентів інститутів мистецтв до спільної позакласної вокально-хорової роботи з учнями. Розглянуто групу методів, які сприяють оптимізації вокально-хорової діяльності школярів.

Ключові слова: методика, майбутні вчителі музики, вокально-хорова робота зі школярами, проєктивні методи навчання.

The article features disclosed methods of preparing future teachers of music to vocal-choral work with students. Singling out the basic principles of music education and pedagogical conditions of training of students of arts institutions for joint extracurricular vocal-choral work with students. The group considered methods that facilitate the optimization of vocal and choral students. By active learning methods refer pedagogical games (role play, role play, the method of analysis of specific psycho-pedagogical situations analysis of incidents, solving educational problems, game design) that help shape students' knowledge, professional skills of students by involving them to intense cognitive activity. Business game - is in a sense an imitation of vocational and educational activities related to the management of the educational process.

Keywords: methods, future teachers of music, vocal-choral work with students, projective methods.

Наявність «готовності до здійснення діяльності» найчастіше вважають науковці кінцевим результатом процесу підготовки майбутніх учителів. Сучасні психолого-педагогічні дослідження визначають два підходи до вивчення готовності до діяльності: функціональний (М. Дьяченко, Л. Кандилович, В. Сластьонін та ін.) та особистісний (В. Ільїн, Є. Кузьмін, В. Мерлін, В. Серіков та ін.) З точки зору функціонального підходу, готовність – певний функціональний стан, психологічна та соціальна установка, що визначає поведінку особистості. При цьому підкреслюються процесуальні якості, які безпосередньо

впливають на виконання певної діяльності. Особистісний підхід до вивчення готовності до праці передбачає готовність як єдність особистісно значимих професійних якостей. З позиції нашого дослідження під готовністю майбутнього вчителя до організації позакласної співацької діяльності учнів розглядаємо здатність до здійснення вокально-хорової роботи, що формується в процесі спеціально організованої фахової підготовки і зумовлена рівнем розвитку професійних якостей студентів, які сприяють успішній організації позакласної діяльності учнів.

Методичні засади підготовки майбутнього вчителя музики до організації позакласної вокально-хорової роботи учнів ґрунтуються на вивченні особливостей навчально-виховного процесу в його цілісних вимірах і включають: визначення принципів означеної підготовки, з'ясування педагогічних умов її ефективного здійснення, обґрунтування методів формування у студентів готовності до організаційної позакласної вокально-хорової діяльності учнів.

Ключовими для нашої роботи є принципи: систематичності й послідовності; свідомого навчання; активності й самостійності у навчанні; зв'язку навчання з практичною діяльністю, реаліями позакласного шкільного життя. Оскільки «принцип» з лат. *princĭpium* — основа, начало, то обрані нами принципи є загальним орієнтиром для визначення змісту, засобів, форм, методів організації навчання. Принципи навчання спрямовані передусім на реалізацію закономірностей навчально-виховного процесу.

Значущим для нашого дослідження є принцип систематичності й послідовності - послідовне, з урахуванням логіки підготовки майбутніх учителів до організації вокально-хорової діяльності учнів, розгортання змісту знань, способів діяльності та засвоєння знань, формування умінь та навичок. Попередній рівень знань має виступати фундаментом ефективності засвоєння наступної частки знань. Тут має реалізуватися дія закономірності оволодіння знаннями за моделлю концентричної спіралі. Принцип систематичності й послідовності має діяти також на рівні міжпредметних зв'язків.

Принцип свідомого навчання базується на постулаті, що знання «передати» не можна. Вони стають надбанням студента лише в результаті самостійної свідомої діяльності. Свідоме навчання зумовлюється передусім рівнем сформованості мотивів навчання, розумінням практичної цінності й потреби в знаннях для обраної професійної діяльності. Свідомість учіння підсилюється ще й тим, наскільки створено умови для самостійної пізнавальної діяльності. Значну роль у цьому відіграє рівень володіння студентами методами навчальної праці. Тому, реалізуючи вимоги цього принципу, важливо в процесі навчання застосовувати проєкцію вивченого навчального матеріалу на безпосередню діяльність у роботі студентів.

Принцип активності й самостійності у навчанні є важливою закономірністю пізнавальної діяльності людини, адже знання — це результат її самостійної розумової праці. Лише під час інтелектуального осмислення студент може міцно набути знання, таким чином формуються дієві мотиви до навчання. Враховуючи цю закономірність на всіх етапах навчального процесу доцільно залучати студентів до активної навчальної праці.

Принцип зв'язку навчання з практичною діяльністю, реаліями позакласного шкільного життя є вкрай важливим. Навчання лише тоді є успішним, коли особистість відчуває корисність і потрібність засвоєваних знань. Адже сутність проблеми, що розглядається зводиться до формування вмій практично реалізувати набуті знання та навички під час роботи в школі. Принцип зв'язку навчання з життям ґрунтується на гносеологічних, соціологічних і психологічних закономірностях. Практика стає поштовхом до пізнавальної діяльності й одночасно є критерієм перевірки істинності знань.

Для підготовки майбутнього вчителя до організації позакласної вокально-хорової діяльності у ході дослідження було виокремлено педагогічні умови. Проаналізувавши наукові дослідження бачимо різні підходи науковців до означеної проблеми. Так, у роботі Є. Рожкової система педагогічних умов представлена трьома взаємозалежними підсистемами: загально педагогічними умовами на рівні принципів; соціально-педагогічними умовами; дидактичними умовами. А. Орлов, аналізуючи проблему керування навчально-виховним процесом у вищому педагогічному навчальному закладі, виділяє об'єктивні й суб'єктивні умови соціального життя[1]. «Об'єктивні умови – це суспільна і природна сфери, до яких належать: виробництво, суспільні відносини, ідеологія, системи виховання і

навчання, родина, друзі тощо. Серед них головну роль відіграє спосіб виробництва, що визначає напрямок розвитку суспільств; Суб'єктивні умови – це готовність людей до цілеспрямованих дій, що впливає з рівня їх свідомості та підготовки» [1, 6].

Конкретизуючи дані загальні положення стосовно процесу підготовки майбутніх учителів, до об'єктивних умов він відносить: наявність контингенту студентів і професорсько-викладацького складу, матеріально-технічну базу, систему організації навчально-виховного процесу, організація студентського самоврядування. До суб'єктивних умов належать: рівень підготовки студентів, кваліфікація професорсько-викладацького складу, соціально-психологічний клімат, рівень організації навчально-виховного процесу, тощо.

Підкреслюючи необхідність правильного використання всіх цих умов для сприяння, розвитку і формуванню особистості майбутнього вчителя, А.Орлов разом з тим не включає їх у структурний елемент системи, виділяючи в ній: мету і завдання, зміст, засоби, форми і методи, органи управління, викладачів і студентів [1]. Г.Вергелес вважає, що успішність педагогічних умов залежить від чіткості визначення кінцевої мети або результату, які повинні бути досягнуті: від розуміння того, що удосконалення навчання відбувається, як правило, за рахунок реалізації не одного, а цілого ряду умов, їх системи, адже на певних етапах педагогічні умови можуть виступати як результат, досягнутий у процесі їх реалізації.

Організаційно-методичними умовами підготовки майбутніх учителів до вокально-хорової діяльності вважаємо: спрямування методів і форм організації пізнавально-практичної діяльності студентів на усвідомлення специфіки та засвоєння ними способів реалізації функцій позакласної діяльності з урахуванням сучасних підходів;поетапне формування готовності майбутніх учителів до організації вокально-хорової роботи;оновлення змісту професійних знань щодо сутності означеної проблеми; використання отриманих знань, набутих умінь і навичок на педагогічній практиці.

Важливим для нашого дослідження було обрання ефективних методів для підготовки майбутніх учителів до організації вокально-хорової діяльності. У сучасній науковій літературі метод підготовки (від гр. *methodos* – шлях до чогось, спосіб пізнання, дослідження) розуміється як шлях досягнення поставленої мети – це виховання студентів, спосіб практичної діяльності викладача, який використовується для розвитку в майбутніх учителів якостей, заданих метою виховання. Таким чином під методами підготовки до діяльності ми розуміємо сукупність способів впливу на свідомість, волю, почуття, поведінку студентів, її корекцію й удосконалення з метою формування у них визначених метою виховання або формування якостей.

До класифікації методів у педагогічній науці використовуються різні підходи. Класифікація методів – це побудована за певною ознакою система методів. Вона допомагає викладачу свідомо обрати й найбільш ефективно застосувати відповідно до завдань і реальних обставин конкретні методи. У роботі зі студентами, поряд з традиційними методами, використовували метод ілюстрування та метод театралізації. Метод ілюстрування певною мірою використовується в ефективній мистецькій діяльності. Аналізуючи методіку ілюстрування в позакласній роботі, слід зазначити, що методи повинні відповідати змісту навчання, поєднувати логічне й емоційне начало, використовувати комплекс художніх ілюстративних засобів,для забезпечення сильного емоційного впливу на учнів, що активізує їх інтерес і увагу.

Особливе місце в підготовці студентів до позакласної роботи з учнями посідає театралізація, що є складовим творчим методом. Вона є насамперед особливою художньою організацією матеріалу за законами театральної драматургії. Метод театралізації змінює природу форми, у якій він застосовується, створює форму нової якості. Метод театралізації застосовується для співвіднесення реальної події з її художньою інтерпретацією. Театралізація виявляється не як звичайний художній прийом, а як найбільш складний творчий метод, що має соціально-психологічне обґрунтування і є доцільним у позакласній діяльності. Театралізація являє собою як художню обробку життєвого матеріалу так і особливу організацію поведінки, дій мас людей. Тобто театралізація повинна бути підкріплена сценарною основою. Застосування театралізації залежить не лише від бажання

організаторів, а насамперед від потреби спільноти людей, від соціальної ситуації. Звідси виникає необхідність для працівника шукати конкретні життєві ситуації, що викликають потребу в театралізації – застави її ефективності пов'язані, взаємодіють та взаємозумовлюють одна одну [2, 112].

Впровадження активних методів в процесі підготовки майбутніх учителів до організації позакласної вокально-хорової діяльності – це перспективний шлях удосконалення їх підготовки. Активне навчання дає можливість студентам стати безпосередніми учасниками навчально-виховного процесу, котрий здійснює пошук шляхів і способів розв'язання проблем, що вивчаються в курсі педагогіки. Під час активного навчання можна використовувати завдання для імітації того середовища, в якому доведеться працювати студентам; активні справи можуть бути спрямованими на реалізацію конкретних цілей і проблем, передбачених програмою школи; запроваджувати завдання для формування у студентів умінь й навичок розв'язання практичних завдань і психолого-педагогічних ситуацій.

До активних методів навчання відносимо педагогічні ігри (ділова гра, рольова гра, метод аналізу конкретних психолого-педагогічних ситуацій, аналіз інцидентів, розв'язання педагогічних завдань, ігрове проектування), які допомагають формувати у студентів знання, професійні вміння і навички шляхом залучення їх до інтенсивної пізнавальної діяльності. Ділова гра – це в певному розумінні імітація професійно-педагогічної діяльності, пов'язана з управлінням навчально-виховним процесом. Такі ігри використовуються для розвитку творчого мислення, формування практичних умінь і навичок, для стимулювання уваги й підвищення інтересу студентів до занять, що активізують процес оволодіння майбутньою професією. Рольові ігри – більш простий, ніж ділові, імітаційний метод активного навчання, який потребує менших витрат часу на розробку та впровадження. Під час вирішення психолого-педагогічних завдань і ситуацій він надзвичайно ефективний. Головна мета застосування цього методу – розвиток у студентів аналітичних здібностей, прищеплення умінь приймати правильні рішення в різних психолого-педагогічних ситуаціях. Ігрове проектування – метод розробки студентами рекомендацій, планів і заходів навчально-виховного характеру.

Корисно використовувати у підготовці майбутніх учителів до організації позакласної вокально-хорової діяльності інтелектуальні ігри (з метою формування вокально-хорової ерудиції студентів). До цієї групи входять різноманітні вікторини, ігри зі словами і буквами тощо. Наведені методи навчання мають певну різницю між собою та призначаються для конкретної галузі застосування. Лише в результаті їх поєднання можна досягти активізації процесу підготовки майбутніх учителів для організації вокально-хорової діяльності у школі. Головною метою педагогічних ігор – сформувати у студентів умінь вже під час навчання поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Оволодіти необхідними знаннями і навичками студент зможе лише тоді, коли він сам достатньою мірою виявлятиме до них інтерес і докладатиме належні зусилля. Цей процес стає більш активним завдяки поєднанню теоретичних знань, здобутих на лекціях, семінарах чи самостійно, з вирішенням конкретних педагогічних завдань.

Навчальні ігри вимагають від студентів глибокого знання як окремої теми так і взагалі курсу педагогіки і психології, методики виховної роботи; студент має вміти застосувати всі сукупності умов та факторів, що впливають на навчально-виховний процес. Існує два напрями дослідження групових завдань: дослідження умов та вимог, яким мають відповідати завдання та розробка класифікації групових завдань. О.Пехота [3, 211] стверджує, що завдання для групової роботи можуть бути запропоновані за двох умов: якщо існує можливість розподілу функції усередині групи, або якщо завдання вимагає співробітництва та організації спільних дій, й особливо ефективним є прийняття рішень групою за умов творчого характеру завдань.

У висновках доцільно зазначити, що комплексне використання ігор впливає на ефективне оволодіння студентами цілою системою умінь та навичок: аналізувати необхідні педагогічні дії та формулювати навчально-виховні завдання; вміти розв'язати педагогічні завдання, знаходити для цього необхідні форми й засоби; складати плани підготовки і

проведення позакласної вокально-хорової роботи; застосовувати найбільш доцільні методи і прийоми їх навчання та виховання; оцінювати результати розв'язання тих чи інших завдань: аналізувати конкретні дії вчителів, вміти виявляти й усувати педагогічні помилки, використовувати передовий досвід.

Література

1. Орлов А.Н. Управление учебно-воспитательным процессом в высшем учебном заведении / А.Н. Орлов. – Алма-Ата: Мектеп, 1989. – 121 с.
2. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
3. Пехота Е.Н. Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учителя / Е.Н. Пехота. – К.:Вища школа, 1997. – 365 с.

УДК 378.016:78.071

Лінь Є

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО РОБОТИ З НАВЧАЛЬНИМИ ВОКАЛЬНО-ХОРОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ

Стаття розглядає питання методичних основ формування підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з навчальними хоровими колективами. Процес формування підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами розкритий з позиції опанування інноваційними, інтерактивними, проєктивними методами роботи, що дозволяє студентам вільно обирати та вирішувати проблему з урахуванням власних інтересів.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, методичні основи, навчальні вокально-хорові колективи, ефективні методи роботи.

The article considers methodological foundations of training of future music teachers to work with academic choirs. Structure readiness of future teachers for working with teaching vocal-choir incorporates: motivational-adaptive component that provides students a positive attitude to the conductor of choral activities as the basis for musical and educational work among students; cognitive-evaluative component, comprising broad erudition future music teachers in vocal and choral art, formation evaluation, critical positions in the apprehension of musical works; action-volitional component that provides the ability to guide artistic and creative activity singers, effective control of the creative process of interaction with the performers head choir; creative-regulatory component that helps detect activity and autonomy, performance will, readiness for self-realization in vocal and choral work. The formation of readiness of the future teachers to work with music education, vocal choirs open positions mastery of innovative, interactive, projective methods of work, allowing students to freely choose and decide the issue on the basis of their own interests.

Keywords: future music teachers, teaching fundamentals, teaching vocal and choral groups, effective methods.

Стрімкі інтеграційні процеси у світовому освітньому просторі вимагають від сучасної системи вищої освіти озброїти випускників комплексом синтезованих знань кращих культурних традицій інших народів світу з метою їх адаптації до національних традицій певної країни та використання педагогічного досвіду в різних формах педагогічної практики. Унікальність процесу обміну культурними надбаннями кожного соціуму стає закономірністю демократичних відносин міжнародного рівня, що дає можливість інтегрувати в єдиний культурно-освітній простір, обмінюватись цінними знаннями в різних галузях науки, освіти, мистецтва, техніки, стає додатковим соціально-економічним ресурсом та фактором нарощування духовного потенціалу суспільства, стратегічною основою розвитку високоосвіченої особистості майбутнього вчителя.